

Mediatsiya to'g'risida

Mediatsiya to'g'risida O'zbekiston Respublikasining Qonuni

Qonunchilik palatasi tomonidan 2018 yil 12 iyunda
qabul qilingan
Senat tomonidan 2018 yil 28 iyunda
ma'qullangan

1-bob. Umumiy qoidalar

1-modda. Ushbu Qonunning maqsadi

Ushbu Qonunning maqsadi mediatsiya sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat.

2-modda. Mediatsiya to'g'risidagi qonun hujjatlari

Mediatsiya to'g'risidagi qonun hujjatlari ushbu Qonun va boshqa qonun hujjatlaridan iboratdir.

Agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida O'zbekiston Respublikasining mediatsiya to'g'risidagi qonun hujjatlarida nazarda tutilganidan boshqacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llaniladi.

3-modda. Ushbu Qonunning amal qilish sohasi

Ushbu Qonunning amal qilishi fuqarolik huquqiy munosabatlardan, shu jumladan tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirish munosabati bilan kelib chiqadigan nizolarga, shuningdek yakka mehnat nizolariga va oilaviy huquqiy munosabatlardan kelib chiqadigan nizolarga mediatsiyani qo'llash bilan bog'liq munosabatlarga nisbatan, agar qonunda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, tatbiq etiladi.

Ushbu Qonunning amal qilishi mediatsiyada ishtirok etmayotgan uchinchi shaxslarning

huquqlari va qonuniy manfaatlariga, jamoat manfaatlariga daxl qiladigan yoki daxl qilishi mumkin bo'lgan nizolarga nisbatan tatbiq etilmaydi.

4-modda. Asosiy tushunchalar

Ushbu Qonunda quyidagi asosiy tushunchalar qo'llaniladi:

mediatsiya – kelib chiqqan nizoni taraflar o'zaro maqbul qarorga erishishi uchun ularning ixtiyoriy roziligi asosida mediator ko'magida hal qilish usuli;

mediator – mediatsiyani amalga oshirish uchun taraflar tomonidan jalb etiladigan shaxs;

mediativ kelishuv – mediatsiyani qo'llash natijasida mediatsiya taraflari tomonidan erishilgan kelishuv;

mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risidagi kelishuv – taraflarning tuzilgan paytdan e'tiboran mediatsiya tartib-taomili amalga oshiriladigan kelishuvi;

mediatsiyani qo'llash to'g'risidagi kelishuv – nizo kelib chiqquniga qadar yoki u kelib chiqqanidan so'ng taraflarning nizoni mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirgan holda hal etish zarurligi to'g'risida tuzilgan kelishuvi.

5-modda. Mediatsiyaning asosiy printsiplari

Mediatsiya maxfiylik, ixtiyoriylik, taraflarning hamkorligi va teng huquqliligi, mediatorning mustaqilligi va xolisligi printsiplari asosida amalga oshiriladi.

6-modda. Maxfiylik printsiipi

Mediatsiya ishtirokchilari mediatsiya jarayonida o'zlariga ma'lum bo'lib qolgan ma'lumotlarni ularni taqdim etgan mediatsiya tarafining, uning huquqiy vorisining yoki vakilining yozma roziligisiz oshkor qilishga haqli emas.

Mediatsiya ishtirokchilari o'zlariga mediatsiya jarayonida ma'lum bo'lib qolgan holatlar haqida guvoh sifatida so'roq qilinishi mumkin emas, shuningdek ulardan mediatsiyaga taalluqli axborotni talab qilib olish mumkin emas, bundan qonunda nazarda tutilgan hollar mustasno.

7-modda. Ixtiyoriylik printsiipi

Mediatsiya taraflarning mediatsiyani qo'llash to'g'risidagi kelishuvda ifodalangan o'zaro ixtiyoriy xohish-istagi bo'lgan taqdirda qo'llaniladi.

Mediatsiya taraflari mediatsiyani qo'llashdan uning istalgan bosqichida voz kechishga haqli.

Taraflar o'zaro maqbul kelishuvni muhokama qilish uchun masalalarni tanlashda erkindir.

Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish vaqtida yarashishga majburlash taqiqlanadi.

8-modda. Taraflarning hamkorligi va teng huquqliligi printsiipi

Mediatsiya tartib-taomili mediativ kelishuv shartlariga bir tomonlama ta'sir ko'rsatishni istisno etgan holda amalga oshirilishi kerak.

Mediatsiya tartib-taomili nizo xususida taraflarning hamkorligi asosida o'zaro maqbul qarorga erishish maqsadida amalga oshiriladi.

Mediatsiya taraflari mediatorni, mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish tartibini, mediatsiya tartib-taomilidagi o'z nuqtai nazarini, bu nuqtai nazarni himoya qilish usullari va vositalarini tanlashda, axborot olishda, mediativ kelishuv shartlarining o'zaro maqbulligini baholashda teng huquqlardan foydalanadi hamda ularning zimmasida teng majburiyatlar bo'ladi.

9-modda. Mediatorning mustaqilligi va xolisligi printsiipi

Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishda mediator mustaqildir. Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishda mediatorning faoliyatiga biror-bir tarzda aralashishga yo'l qo'yilmaydi.

Mediator xolis bo'lishi, mediatsiya tartib-taomilini taraflarning manfaatlarini ko'zlab amalga oshirishi va mediatsiyada ularning teng ishtirokini ta'minlashi, taraflarga o'z majburiyatlarini bajarishi hamda o'zlariga berilgan huquqlarni amalga oshirishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratishi kerak. Mediatorning mustaqilligi va xolisligiga to'sqinlik qiladigan holatlar mavjud bo'lgan taqdirda, u mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishdan voz kechishi kerak.

2-bob. Mediatsiya ishtirokchilari hamda ularning huquq va majburiyatlari

10-modda. Mediatsiya ishtirokchilari

Taraflar va mediator mediatsiya ishtirokchilaridir. Jismoniy shaxslar ham, yuridik shaxslar ham mediatsiya taraflari bo'lishi mumkin.

Mediatsiya ikki va undan ortiq taraflar o'rtasida bo'lishi, shuningdek bir yoki bir nechta

mediator tomonidan amalga oshirilishi mumkin.

Taraflar mediatsiyada shaxsan yoki o'z vakili orqali qonun hujjatlariga muvofiq ishtirok etadi.

11-modda. Mediatsiya taraflarining huquq va majburiyatlari

Mediatsiya taraflari:

mediatorni ixtiyoriy ravishda tanlashga;

mediatordan voz kechishga;

mediatsiyaning istalgan bosqichida unda ishtirok etishdan voz kechishga;

mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishda qonun hujjatlarida belgilangan tartibda shaxsan yoki o'z vakillari orqali ishtirok etishga haqli.

Mediatsiya taraflari o'z o'rtalarida tuzilgan mediativ kelishuvni ushbu kelishuvda nazarda tutilgan tartibda va muddatlarda bajarishi shart.

Mediatsiya taraflari qonun hujjatlariga muvofiq boshqa huquqlarga ham ega bo'lishi va ularning zimmasida o'zga majburiyatlar ham bo'lishi mumkin.

12-modda. Mediatorga doir talablar

Mediatorning faoliyati professional yoki noprofessional asosda amalga oshirilishi mumkin.

Professional asosdagi mediator faoliyatini O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan tasdiqlanadigan mediatorlarni tayyorlash dasturi bo'yicha maxsus o'quv kursidan o'tgan, shuningdek Professional mediatorlar reestriga kiritilgan shaxs amalga oshirishi mumkin.

Noprofessional asosdagi mediator faoliyatini yigirma besh yoshga to'lgan va mediator vazifalarini bajarishga rozilik bergan shaxs amalga oshirishi mumkin.

Noprofessional asosdagi mediator faoliyatini amalga oshiruvchi shaxs ham O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan tasdiqlanadigan mediatorlarni tayyorlash dasturi bo'yicha maxsus o'quv kursidan o'tishi mumkin.

Quyidagilar mediator bo'lishi mumkin emas:

davlat vazifalarini bajarish uchun vakolat berilgan yoki unga tenglashtirilgan shaxs;

muomala layoqati cheklangan yoki muomalaga layoqatsiz deb topilganligi to'g'risida sudning qonuniy kuchga kirgan hal qiluv qarori mavjud bo'lgan shaxs;

sudlanganlik holati tugallanmagan yoki sudlanganligi olib tashlanmagan shaxs;

o'ziga nisbatan jinoiy ta'qib amalga oshirilayotgan shaxs.

Mediatorning faoliyati tadbirkorlik faoliyati hisoblanmaydi.

13-modda. Mediatorning huquqlari, majburiyatlari va javobgarligi

Mediator:

mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish chog'ida bir vaqtning o'zida ham taraflarning barchasi bilan, ham taraflarning har biri bilan alohida-alohida uchrashuvlar o'tkazishga, ularga nizoni hal etishga doir og'zaki va yozma tavsiyalar berishga;

mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishi munosabati bilan sarflagan xarajatlarning o'rni qoplanishini talab qilishga haqli.

Mediator:

mediatsiya boshlanguniga qadar mediatsiya taraflariga mediatsiyaning maqsadini, shuningdek ularning huquq va majburiyatlarini tushuntirishi;

mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish chog'ida faqat mediatsiya taraflarining roziligi bilan harakat qilishi;

nizo yuzasidan o'zaro maqbul kelishuvga erishishga taraflarni ishontirishning qonuniy vositalari va usullaridan foydalanishi;

o'zining mustaqilligi va xolisligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan holatlar mavjud bo'lsa yoki yuzaga kelsa, bu haqda taraflarga ma'lum qilishi shart.

Mediator qonun hujjatlariga muvofiq boshqa huquqlarga ega bo'lishi va uning zimmasida boshqa majburiyatlar ham bo'lishi mumkin.

Mediator taraflar oldida mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish natijasida etkazilgan zarar uchun qonun hujjatlarida belgilangan tartibda javobgar bo'ladi.

14-modda. Professional mediatorlar reestri

Qoraqalpog'iston Respublikasi Adliya vazirligi, viloyatlar va Toshkent shahar adliya boshqarmalari tomonidan Professional mediatorlar reestri yuritiladi, ushbu reestr ularning rasmiy veb-saytlarida, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligining rasmiy veb-saytida joylashtiriladi.

Shaxsning mediatorlarni tayyorlash dasturi bo'yicha maxsus o'quv kursidan o'tishi uni Professional mediatorlar reestriga kiritish uchun asos bo'ladi.

Professional mediatorlar reestrida quyidagilar bo'lishi kerak:

mediatorning familiyasi va ismi;

mediatorning joylashgan eri va aloqa bog'lashga doir ma'lumotlari;

mediator ixtisoslashgan mediatsiya sohasi;

mediator mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishga qodir bo'lgan til haqidagi ma'lumotlar.

3-bob. Mediatsiyani qo'llash va mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish

15-modda. Mediatsiyani qo'llash shartlari

Mediatsiya taraflarning xohish-istagi asosida qo'llaniladi.

Mediatsiya suddan tashqari tartibda, nizoni sud tartibida ko'rish jarayonida, sud hujjatini qabul qilish uchun sud alohida xonaga (maslahatxonaga) kirguniga qadar qo'llanilishi mumkin.

Mediatsiya nizoni hakamlik sudida ko'rish jarayonida ham hakamlik sudining qarori qabul qilinguniga qadar qo'llanilishi mumkin.

Mediatsiyada ishtirok etganlik fakti aybni tan olish dalili bo'lib xizmat qilishi mumkin emas.

16-modda. Mediatsiyani qo'llash to'g'risidagi kelishuv

Mediatsiyani qo'llash to'g'risidagi kelishuv shartnomadagi uning tarkibiy qismi bo'lgan shart tarzida yoki alohida kelishuv tarzida yozma shaklda tuziladi.

Mediatsiyani qo'llash to'g'risidagi kelishuvda taraflar o'rtasida kelib chiqqan yoki kelib chiqishi mumkin bo'lgan barcha yoki muayyan nizolar mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish yo'li bilan hal etilishi kerakligi haqidagi qoida bo'lishi lozim.

Mediatsiyani qo'llash to'g'risidagi kelishuvda nizo predmeti haqidagi, mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish tartibi to'g'risidagi, mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish bilan bog'liq xarajatlarda taraflarning ishtirok etish shartlari haqidagi, mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish muddatlari to'g'risidagi ma'lumotlar bo'lishi mumkin.

17-modda. Davlat organining ish bo'yicha mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish chog'idagi harakatlari

Qonunda nazarda tutilgan hollarda, vakolatli davlat organi ishning muhokamasini qoldirib, mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish uchun muddat tayinlashi mumkin.

Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish chog'ida davlat organining bevosita aralashuvi taqiqlanadi.

Sudda ish qo'zg'atilganidan keyin mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari protsessual qonun hujjatlarida belgilanadi.

Sud muhokamasi jarayonida, nizoni vakolatli davlat organida ko'rish jarayonida mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish chog'ida taraflar tomonidan erishilgan mediativ kelishuv tegishli ish qaysi sud yoki vakolatli davlat organining ish yurituvida turgan bo'lsa, darhol o'sha sudga yoki vakolatli davlat organiga yuboriladi.

Nizo mediativ kelishuv bilan mediatsiya tartibida hal qilingan taqdirda, to'langan davlat boji qaytarilishi lozim.

18-modda. Davlat organi ishtirokidagi nizoda mediatsiyani qo'llash

Davlat organi ishtirokida nizo kelib chiqqan taqdirda, davlat organi mediatsiyani qo'llash bo'yicha choralar ko'rishi kerak.

19-modda. Mediatsiya tartib-taomilining boshlanishi

Mediatsiya tartib-taomili mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risida taraflar tomonidan kelishuv tuzilgan kundan e'tiboran boshlanadi.

20-modda. Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risidagi kelishuv

Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risidagi kelishuv yozma shaklda tuziladi.

Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risidagi kelishuvda:
taraflar haqidagi;

nizo predmeti to'g'risidagi;

mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish tartibi, mediator, taraflar tomonidan kelishilgan majburiyatlar, ularni bajarish shartlari va muddatlari haqidagi;

mediatsiya tartib-taomili amalga oshiriladigan til, joy va sana to'g'risidagi;

mediatsiya tartib-taomili amalga oshiriladigan muddat haqidagi ma'lumotlar bo'lishi kerak.

21-modda. Da'vo muddatining o'tishini to'xtatib turish

Mediatsiya tartib-taomili amalga oshirilayotganda da'vo muddatining o'tishi to'xtatib turiladi.

22-modda. Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish tartibi

Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish uchun taraflar o'zaro kelishuvga ko'ra bir yoki bir necha mediatorni tanlaydi.

Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish tartibi, qoida tariqasida, mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risidagi kelishuvda belgilanadi.

Mediatsiya tartib-taomili amalga oshirilayotganda mediator o'zining harakatlari bilan biror-bir tarafni ustun holatga qo'yishga, xuddi shuningdek taraflardan birining huquqlari va qonuniy manfaatlarini cheklashga haqli emas.

23-modda. Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish muddati

Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish muddati mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risidagi kelishuvda belgilanadi. Bunda mediator va taraflar mediatsiya tartib-taomili o'ttiz kundan ortiq bo'lmagan muddatda tugallanishi uchun barcha mumkin bo'lgan choralarni ko'rishi kerak. Zarur bo'lgan taqdirda, mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish muddati taraflarning o'zaro roziligi bilan o'ttiz kungacha uzaytirilishi mumkin.

24-modda. Mediatsiyaning tugatilishi

Mediatsiya quyidagi holatlar munosabati bilan tugatiladi:

tarafklar tomonidan mediativ kelishuv tuzilganligi;

nizo xususida o'zaro maqbul bo'lgan qarorga erishish imkoniyati yo'qligi;

mavjud ixtiloflar bo'yicha kelishuvga erishmay turib mediatsiyani tugatish to'g'risida taraflarning kelishuvi tuzilganligi (mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish to'g'risida yozma kelishuv mavjud bo'lgan taqdirda);

biror-bir tarafning mediatsiyani davom ettirishdan voz kechishni ma'lum qilganligi;

mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish muddatlari o'tganligi.

25-modda. Mediatsiyani qo'llash chog'idagi cheklovlar

Mediatsiyani qo'llash chog'ida mediator:

ayni bir nizo bo'yicha biror-bir tarafning vakili bo'lishga, bundan qonun hujjatlarida nazarda tutilgan va uning ishtirok etishiga har ikkala tarafning o'zaro roziligi bo'lgan hollar mustasno;

biror-bir tarafga yuridik, maslahat yordami yoki boshqa yordam ko'rsatishga;

agar u mediatsiyani amalga oshirish natijasidan shaxsan (bevosita yoki bilvosita) manfaatdor bo'lsa, shu jumladan taraflardan biri bo'lgan shaxs bilan qarindoshlik munosabatlarida bo'lsa, mediator faoliyatini amalga oshirishga, bundan uning ishtirok etishiga har ikkala tarafning o'zaro roziligi bo'lgan hollar mustasno;

taraflarning rozilgisiz nizoning mohiyati bo'yicha oshkora bayonotlar berishga haqli emas.

26-modda. Mediatsiyaga taalluqli axborotning maxfiyligi

Taraflar, mediator, shuningdek mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishda hozir bo'lgan boshqa shaxslar muhokamaning mediatsiya predmeti bo'lgan nizo bilan bog'liq bo'lgan-bo'lmaganligidan qat'i nazar, agar taraflar boshqacha qoida haqida kelishib olmagan bo'lsa, muhokama jarayonida:

taraflardan birining mediatsiyani qo'llash to'g'risidagi taklifi haqidagi, xuddi shuningdek taraflardan biri uni amalga oshirishda ishtirok etishga tayyor ekanligi to'g'risidagi;

nizoni hal etish ehtimoli xususida taraflardan biri bildirgan fikrlar yoki takliflar haqidagi;

mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish jarayonida taraflardan biri tomonidan bildirilgan e'tiroflar to'g'risidagi;

taraflardan biri mediatorning yoki ikkinchi tarafning nizoni hal etish haqidagi taklifini qabul qilishga tayyorligi to'g'risidagi axborotni havola qilishga haqli emas.

27-modda. Mediatsiyaga taalluqli axborotni mediator tomonidan oshkor qilish sharti

Agar mediator taraflarning biridan mediatsiyaga taalluqli axborotni olgan bo'lsa, u bu axborotni faqat uni taqdim etgan tarafning roziligi bilan boshqa tarafga oshkor qilishi mumkin.

28-modda. Mediatorning faoliyatiga haq to'lash

Professional asosdagi mediatorning faoliyati haq evaziga yoki tekin amalga oshirilishi mumkin.

Noprofessional asosdagi mediatorning faoliyati tekin amalga oshiriladi.

Noprofessional mediatorga uning mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish bilan bog'liq holda qilgan xarajatlarning, shu jumladan nizoni ko'rib chiqish joyiga borib kelish uchun yo'l haqi, yashash va ovqatlanish xarajatlarning o'rni qoplanishi mumkin.

Haq to'lash va xarajatlarning o'rnini qoplash taraflar tomonidan, agar ular boshqacha qoida haqida kelishib olmagan bo'lsa, teng ulushlarda amalga oshiriladi.

Mediator mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirishni rad etgan taqdirda, u mediatsiya taraflari tomonidan o'ziga to'langan pul mablag'larini qaytarib berishi shart.

29-modda. Mediativ kelishuv

Mediatsiya tartib-taomilini amalga oshirish natijalari bo'yicha taraflar kelib chiqqan nizo xususida o'zaro maqbul qarorga erishgan taqdirda, taraflar o'rtasida yozma shaklda mediativ kelishuv tuziladi.

Davlat organi yoki boshqa organ tomonidan qaysi shaxsning manfaatlarini ko'zlab da'vo taqdim etilgan bo'lsa, o'sha shaxs mazkur davlat organining yoki boshqa organning ishtirokisiz mediativ kelishuv tuzishga haqli.

Mediativ kelishuv uni tuzgan taraflar uchun majburiy kuchga ega bo'lib, ushbu kelishuv

unda nazarda tutilgan tartibda hamda muddatlarda taraflar tomonidan ixtiyoriy ravishda bajariladi.

Mediativ kelishuv bajarilmagan taqdirda taraflar o'z huquqlari himoya qilinishini so'rab sudga murojaat etishga haqli.

Mediativ kelishuv bajarilmasligining oqibatlarini taraflar tomonidan ushbu kelishuvning o'zida belgilab qo'yilishi mumkin.

4-bob. Yakunlovchi qoidalar

30-modda. Nizolarni hal etish

Mediatsiya sohasida kelib chiqadigan nizolar qonun hujjatlarida belgilangan tartibda hal etiladi.

31-modda. Mediatsiya to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun javobgarlik

Mediatsiya to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlikda aybdor shaxslar belgilangan tartibda javobgar bo'ladi.

32-modda. Ushbu Qonunning ijrosini, etkazilishini, mohiyati va ahamiyati tushuntirilishini ta'minlash

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi va boshqa manfaatdor tashkilotlar ushbu Qonunning ijrosini, ijrochilarga etkazilishini hamda mohiyati va ahamiyati aholi o'rtasida tushuntirilishini ta'minlasin.

33-modda. Qonun hujjatlarini ushbu Qonunga muvofiqlashtirish

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi:

hukumat qarorlarini ushbu Qonunga muvofiqlashtirsin;

davlat boshqaruvi organlari ushbu Qonunga zid bo'lgan o'z normativ-huquqiy hujjatlarini qayta ko'rib chiqishlari va bekor qilishlarini ta'minlasin.

34-modda. Ushbu Qonunning kuchga kirishi

Ushbu Qonun 2019 yil 1 yanvardan e'tiboran kuchga kiradi.

O'zbekiston Respublikasining
Prezidenti

Sh. Mirziyoev

Toshkent shahri,
2018 yil 3 iyul
№ O'RQ - 482